

'Ingrid Marie'. Sortnamn ska omges av enkla anföringstecken enligt ett internationellt regelverk, *International Code of Nomenclature for Cultivated Plants* (ICNCP). Foto: Kimmo Rumpunen

Med detta nummer av Bi-lagan följer en läsårskalendar med tema växtförädling.

Vad är en sort?

'Ingrid Marie', 'Filippa' och 'Aroma' är för många välbekanta namn på äppelsorter. Men vad kännetecknar en sort och vilka regler gäller?

Text: Jens Weibull, Sveriges Utsädesförening, info@sverigesutsadesforening.se

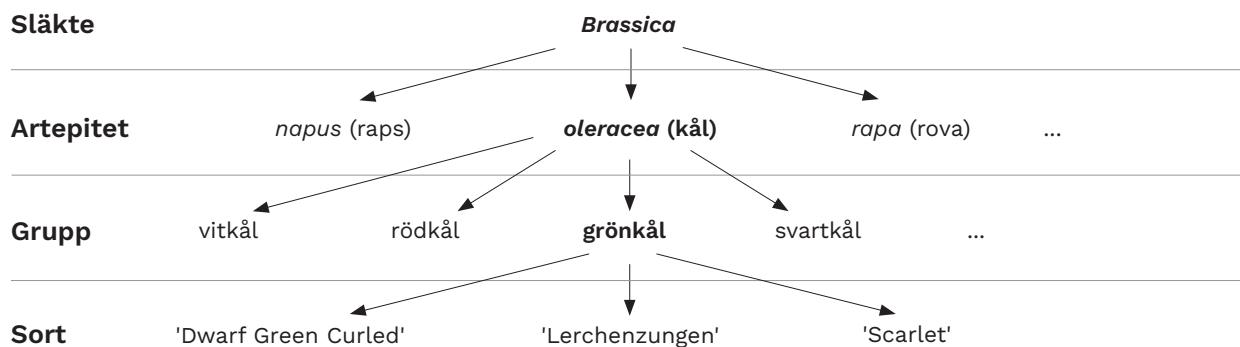
En sort är en lägre stående taxonomisk rang än släkte och art, och uppfyller dessutom särskilda villkor. Enligt internationella regler är en sort "en samling växter som (a) har valts ut för en viss egenskap eller en kombination av egenskaper, (b) är särskiljbar, enhetlig och stabil avseende dessa egenskaper, och (c) när den förökas på lämpligt sätt behåller dessa egenskaper."

Som en parallell till den botaniska nomenklaturen där släkte, art och underart representerar olika nivåer av ett *taxon* har begreppet *culton* införts för odlade växter. Sorten utgör alltså en culton-nivå. På nivån ovanför sort samlar man de sorter av ett växtslag som utgör samma *grupp* (se bild på nästa sida), till exempel alla rödbetor, kålrötter eller savoykålar. En grupp

botaniska namn anges med beteckningen Gruppen i slutet, som "Beta vulgaris Rödbeta-Gruppen", "Brassica napus Napobrassica-Gruppen" respektive "Brassica oleracea Sabauda-Gruppen" för de angivna exemplen. Klassificeringen *typ* dyker ibland upp för att beskriva en sort eller en grupp sorter med ett särskilt utseende, till exempel inom sallat (Lollo Rosso) eller tomat (Romantica). Begreppet är dock ingen godkänd term i den internationella nomenklaturen för kulturväxter och används inte av växtförädlare, utan är snarast att betrakta som en rent kommersiell term eller handelsbeteckning. Mer information om kulturväxternas nomenklatur går att finna i Svensk kulturväxtdatabas, SKUD (skud.blomsterlandet.se).

Hur godkänns nya sorter?

För att en kandidat till en sort ska kunna godkännas formellt krävs att den först odlas i en så kallad teknisk provning under minst två år. Då undersöks om sorten (1) går att säkert skilja från redan godkända sorter, (2) är helt enhetlig vilket betyder att alla individer i princip är identiska (tänk på ett fullständigt likartat sädesfält) och (3) inte förändras i något avseende i samband med odlingen. Provningsen utförs av särskilt utsedda institutioner inom EU. För lantbruksväxter gäller att om resultatet från provningen är positivt går sorten vidare till bruks- och värdeprovning för att jämföra de uppgivna

De tre kålsorterna ovan hör alla till *Brassica oleracea* Sabellica-Gruppen, den grupp all grönkål hör till. Det botaniska namnet på gruppen har ersatts av "grönkål" ovan för enkelhetens skull.

Foto: Impecta Fröhandel

egenskaperna mot andra sorter. Denna senare provning utförs av Sveriges lantbruksuniversitet på uppdrag av Jordbruksverket. Om den nya sorten visar sig ha förbättrade egenskaper i några avseenden – till exempel avkastning, sjukdomsresistens eller kvalitet – kan sorten godkännas och föras upp på EU:s gemensamma eller den svenska sortlistan. Köksväxter, som används som de är i

matlagning och för konsumtion, behöver inte genomgå bruks- och värdeprovning, utan blir direkt godkända för saluföring efter godkänd teknisk provning. Skälen till detta är sannolikt utslutande ekonomiska.

Saluföringsregler

För att kunna sälja utsäde av en sort måste sorten vara registrerad

på en sortlista. Dessutom måste utsädet vara certifierat eller, för köksväxter, kontrollerat vilket betyder att en rad krav avseende sundhet och kvalitet måste vara uppfyllda. Kraven finns helt enkelt för att skydda jordbrukare, trädgårdsproducenter och oss konsumenter. Tidigare – innan reglerna fanns på plats – var det inte ovanligt att orent utsäde av dålig kvalitet (till exempel smittat och med låg grobarhet) kunde förekomma på marknaden. Och sorter kunde till och med säljas under felaktigt sortnamn.

Ett fåtal arter regleras inte av EU:s utsädeslagstiftning och kan därför säljas utan att finnas på någon sortlista. Hit hör bland annat dill, palsternacka och bovete.

Mer information

- Registrering av nya sorter och växtförädlarrätter: jordbruksverket.se/vaxter/odling/utsade-och-registrering-av-vaxtsorter/registrering-av-nya-sorter-och-vaxtfordlarratter
- Försäljning, import och export av utsäde: jordbruksverket.se/vaxter/handel-och-resor/utsade-och-froer/forsaljning-import-och-export-av-utsade